

GLASNIK

AVSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Izhaja vsak petek

Uredništvo:

Kopitarjeva ulica 8

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4[—]

pololetna . . . K 2[—]

četrtletna . . . K 1[—]

Posamezna številka
stane 10 vin.

Št. 19.

V Ljubljani, dne 11. maja 1917.

Leto X.

Državni zbor. — Slovenci in Čehi.

V mariborskem »Slovenskem Gospodarju«, ki mu določa že dolgo vrsto let smer predsednik Slovensko-hrvatskega kluba, veliki prijatelj J. S. Z. poslanec dr. Anton Korošec, je pisal dne 3. majnika:

Hrvatsko-slovenski in češki poslanci postopajo že dalje časa na Dunaju popolnoma dogovorno in složno. Združila jih je nevarnost za njihove v avstrijski ustavi zajamčene narodne pravice. Njihovo število znaša nad 150 mož, torej skoro ravno toliko kakor število nemških meščanskih poslancev.

Zadnji teden so se zopet vršila posvetovanja poslancev na Dunaju. Najprej so se posvetovali hrvatsko-slovenski poslanci zase in češki poslanci zase, potem pa oboji skupaj. O posvetovanju so izdali to izjavo:

Dne 26. in 27. aprila sta imela predsedstvo in parlamentarna komisija Hrvatsko-slovenskega kluba na Dunaju svoje seje, v katerih sta razpravljala o zunanjem in notranjem političnem položaju.

Cesarjeva prizadevanja za mir je klub s hvaležnostjo pozdravil.

Napovedano sklicanje državnega zbora je klub vzel na znanje in izrazil obenem enodušno prepričanje, da poslanska zbornica, ki tri leta ni bila sklicana, ne more prevzeti odgovornosti za dosedanje odredbe glede na vprašanja prehrane.

Ugotovilo se je, da dosedanje stališče vlade v narodnopolitičnih vprašanjih nasprotuje avstrijski državni misli. Ravno iz ozirov na prave interese države treba kar najodločnejše odkloniti, da bi se enostranske strankarske zahteve, ki so v nasprotju z narodno ravnopravnostjo, proglašale za državno potrebo. Nasprotno pa bodo našle resnične državne potrebe v zastopnikih hrvatsko-slovenskega naroda vedno najtoplejše pospeševalce.

Nato ste se sešli parlamentarna komisija Hrvatsko-slovenskega kluba in Češkega svaza k skupnem posvetu, v katerem so ugotovili popolno enodušnost v presojanju političnega položaja.

Cesar je sklical državni zbor za 30. maja. Sedaj pride tudi ljudstvo po svojih zastopnikih do besede. Dolga tri leta je moralo molčati, tiho gledati vse, kar se je okoli njega godilo, nihče ga ni vprašal za njegove želje in njegovo mnenje. Poslanci so bili brez moči in vpliva. Njihovo posredovanje marsikje ni bilo več dobrodošlo, po nekod jim je bil zabranjen celo vsak dostop. Kaj je ljudstvo vse prestalo, na Slovenskem Štajerskem posebno od začetka vojske, to nam ostane vsem, ki smo bili priča njegovega trpljenja, nepozabno do zadnjega zdihljaja.

Glavna in prva želja, ki jo bodo morali naši poslanci v imenu slovenskega ljudstva tolmačiti na Dunaju, je mir. Dovolj krvi je teklo, kupa trpljenja in bridkosti je polna. Delo za mir bo poslancem tem lažje, ker se je naš mladi cesar sam postavil na čelo mirovnega gibanja v Avstriji. Svojim narodom hoče dati mir, to je njegova najvišja želja, in da jo izpolni, ne opusti nobenega koraka. Ljudstva s hvaležnostjo gledajo na mladega vladarja in dolžnost poslancev bo, da ga v njegovem prizadevanju podpirajo brezpogojno. Gorje onim, ki bi v sedanjih razmerah še hoteli preprečiti uspeh cesarjevega delovanja in iz katerihkoli ozirov spletkarili za nadaljevanje vojske!

Druga velika naloga bo, da posvetijo poslanci z gorečo bakljo v vse kote sedanjega gospodarskega življenja. Kako se je ravnalo z živežem, kako so ga hranili in razdeljevali. Kdo je smel trgovati s pridelki in s kakim dobičkom; zakaj so se nastajale za pridelke trpečih kmetov najvišje cene, za pridelke industrialcev pa ne. Kar je bilo v tem oziru napačnega, se mora popraviti in spraviti v pravi tir, kar se še da predruščiti, se bo moralo predruščiti.

Tretja velika naloga državnega zbora bo, da uglaadi vsem stanovom pot v mirne čase. To bo najtežavnejša naloga. Vsi vemo, da nas vojska ne stane samo potokov človeške krvi in človeških solz, ampak tudi ogromno denarja. Dolgovi se bodo morali poplačati. Kar se je v tem oziru že ukrenilo, se je v veliki meri zgodilo na račun majhnih davkoplačevalcev. Poslancev naloga bo, držati svojo zaščitno roko nad že-

pom majhnih davkoplačevalcev ter skrbeti za pravično razdelitev vojskinitih bremen, ki nam ostanejo še po vojski.

Vedno bodo morali državni poslanci imeti tudi pred očmi, da so poklicani varuhi avstrijske državne misli. Ta zahteva, da se čutijo vsi narodi v Avstriji srečne in zadovoljne, kajti srečni narodi, srečna Avstrija. Sovražnik državne misli je, kdor hoče en narod povzdigniti nad drugega, enemu pripoznati več pravic kakor drugemu. Vsi enako trpimo, za to moramo tudi vsi enako uživati. Ves narodnostni boj, ves notranji nemir izvira le iz tega, ker se tuintam greši proti enakopravnosti vseh narodov v Avstriji.

Dela v državnem zboru bo torej dovolj. Bog ga blagoslovi!

Glasnik.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

KRŠČANSKO DELAVSTVO IN PARLAMENT.

Nemško krščansko delavstvo je dne 22. aprila zborovalo na Dunaju. Sklepalo je o sedanjem gospodarskem in političnem položaju. Razpravljali so o demobilizaciji, o ponovljenju in o zagotovitvi gospodarstva, o prehrani, o preskrbi vojnih invalidov, vdov in sirot, o socialnem zavarovanju in o ukrepih glede na državne uslužbenke. Poročali so Kunschak, Spalowsky in Ullreich. Sklepi so sledeči:

Ne ve se še, kdaj se bo končala vojska. Vsi činitelji so kljub temu dolžni, v prvi vrsti pa vlada in ljudsko zastopstvo, da se pečajo takoj z vprašanji, od katerih zavisi obnovitev gospodarskega in socialnega življenja.

Krščansko socialno delavstvo je v ta namen na vlado in na državni zbor stavilo sledečo resolucijo:

Da se gospodarsko življenje kolikor mogoče hitro in z dobrim uspehom zopet poživiti, se mora poskrbeti za to, da bodo delavske množice, ko se bodo vrnile domov, dobile zaslužek in delo. Zabraniti se mora brezposelnost množic, ki grozi in se mora omejiti na tako nizko mero, kolikaj je le mogoče. Da

se to doseže, ne zadostuje samo, da se ustvari prilika delu sploh, misliti se mora tudi na vse narodnogospodarske potrebščine in da se pametno porabijo sredstva, ki jih imamo in ki jih bomo še dobili. Z ozirom na to se priporoča

Ponovitev gospodarstva.

1. Ustanovi naj se državna stvarna demobilizacijska komisija, ki naj prevzame ves vojni material, ko se bo prodajal in naj ga z izključitvijo vsake vmesne trgovine s sodelovanjem organizirane industrije, obrti in poljedelstva privede svojemu namenu.

2. Rudniki in plavži naj se najhitrejšje izpopolne do največje popolnosti. Misli naj se na to, da bo država vplivala v veliki meri na nje, ako ni mogoče rudnikov in plavžov poddržaviti.

3. Vsa prometna sredstva in vsa prometna pota naj se popravijo in izpopolne v ta namen naj se sestavi takoj velikopotezni investicijski program in načrt za izpopolnitev železniškega omrežja, plovbe ladij, deželnih in rečnih cest. Uspeh bi se dosegel dvojen: poživelo bi se gospodarsko življenje; delo bi dobile velike delavske množice.

4. Poživi naj se zidanje. Noben drug obrt ne zavisi tako malo na inozemstvo, kakor zidanje glede na dobavo blaga. Ne obsega le največ delavcev, marveč nudi delo tudi neizkušenemu delavstvu. V narodnem gospodarskem oziru in socialno politično se krije ta zahtevek z obveznostmi glede na dalekosežne ukrepe v stanovanjskem političnem oziru. Grade naj se splošnosti koristna stanovanja in vojni domovi. Ker se za to javnost posebno zanima, ni utemeljitev potrebna. Izpopolni naj se tudi sklad stanovanjske preskrbe, postava o zidanju, stanovanjih in o prometu s stavbišči; ustvari naj se vojnim domovom postavni temelj.

H. Conscience:

Revni plemenitaš.

Prvo poglavje.

Na eni treh velikih cesta, ki vodijo z nizozemske meje proti Antverpnu, je drdrala mesca julija 1842 odprta kočija.

Voz je bil zelo skrbno očiščen, a poznala se mu je kljub temu revščina. Ropotal je. Poznalo se mu je, da je ves razrukan. Streha iz usnja, ki je bila deloma odprta, se je sicer bliščala v solncu, ker je bila namazana z oljem, a olje le ni moglo prikriti mnogih lukenj in pretrganih mest. Bakreni držaji in kar je bilo sploh iz bakra, so bili skrbno očiščeni; a v udrtinah se je še videlo, da so bili včash posrebreni, kar je dokazovalo, da je moral biti lastnik nekoč bogat, a da se je moralo znatno skrčiti premoženje ali se je pa razblinilo.

Velik, močan konj je bil vprežen pred kočijo. Tisti, kdor pozna konje, je pa lahko po konjevi hoji sklepal, da je pač bolj navajen vlačiti težke tovarne vozove in plug, ne pa kočijo.

Na kozlu sedi mlad, kmečki fant

Ugotovitev gospodarskega življenja.

Silovit napredek povzročena po vojski v posameznih poljih narodnega gospodarskega življenja se je, kar se mora obžalovati, vtil kot reka zlata le na mlino bank in akcijskih družb. Visoke plasti srednjega stanu že kažejo sledi propada; kapitalizem ki ga vodi jo banke, je pridobil velikansko moč in vpliv. Nevarnost bank, ki postaja strašna, se mora pravočasno preprečiti, tako, da se bodo finance in kredit oprostile bank. Naj se za to:

1. Poštna hranilnica izpopolni v državno banko.

2. Pospešuje naj se celoti koristen javni kredit.

3. Omeji naj se hranilnična in blagovna trgovina bank. Predpisi o hranilnicah naj se prilagode izpremenjenim razmeram časa in njegovim potrebščinam.

Da se zagotovi gospodarsko življenje in njegov napredek, naj se:

1. Sklene dolgotrajna pogodba z Ogrsko, ki čuvaj avstrijske koristi; a če to ni mogoče, naj se zasleduje politika proste roke in ustanovi carinska meja.

2. Sklenejo naj se ne ozkosrčne gospodarske pogodbe z balkanskimi državami in

3. naj se sklene gospodarska zveza z Nemčijo.

Zagotovitev prehrane ljudstva.

Vojska nam je predočila veliko važnost domačega kmetijstva ne le glede na prehrano ljudstva marveč tudi za dobrobit države. Obveznosti nasproti narodu in državi se ne bo mogoče odtegniti in se bo morala zvišati proizvajalna sposobnost domačega kmetijstva. Tej nalogi bo v prvi vrsti služilo.

1. Boj proti begu iz dežele v zvezi z razširjeno in primerno prikrojeno delavsko obrambno postavodajo in z de-

sedemnajst ali osemnajst let je morda bil star. Oblečen je bil v strežniško obleko; klobuk je krasil pozlačen trak; gumbi so se bleščali; srebrni so. a klobuk mu je stal nad ušesi; suknja je pa bila tako široka in velika, da je liki vreča visela fantu na telesu. To obleko so že gotovo nosili tudi bivši gospodovi služabniki, predno jo je bil naš fant oblekel.

V kočiji sedi gospod; 50 let mu mora biti. Nihče bi ne mogel slutiti, da je on gospodar tega kočijaža in lastnik stare kočije; vse, kar vidiš na njem, ti vzbuja spoštovanje.

Ne premakne se. Glava je sklonjena, zaverovan je v svoje misli. Vzdigne svojo glavo. Prične gledati zadovoljnejše; vse na njem kaže plemenit ponos, ko sliši ropotanje drugega voza. Komaj je pa odzdravil tistemu, ki se je peljal mimo, je zopet postal žalosten; počasi se mu je glava zopet klonila na prsi.

A tudi ta mali hipec ti je zadoščal, da si moral biti možu naklonjen. Njegov obraz, sicer suh in poln gub, je kazal tako promilne poteze in je bil tako plemenit, gledal je tako nežno in ob-

lavskim zavarovanjem glede na poljedelske delavce in posle.

2. Izpopolne in prikroje naj se razmeram primerno šole na kmetih.

3. Poljedelstvo mora razpolagati z novo zemljo; potrebno je zato obsežno izboljšanje polja; lovišča naj se izpreme v rodovitno zemljo.

4. Prepove naj se, da se ne bo polje izpreminjalo v lovišča. Strogo naj postavodaja nastopi proti uničenju posestev; občine naj dobe predpravo pri prodaji kmečkih posestev.

5. Razdelitev živil potom c. kr. urada za ljudsko prehrano z ozirom na delavsko prebivalstvo naj parlament strogo nadzira.

6. V zvezi z zagotovitvijo, da se zagotovi prehrana, naj se zasleduje radikalna politika glede na cene.

Preskrba vojnih invalidov, vdov in sirot.

Sedanje določbe postave, ki tičejo preskrbo vojakov in svojcev, ne zadoščajo. Postava o preskrbi vojakov, ki obstoji že nad 40 let, dokazuje, da njene določbe ne odgovarjajo sedanjim gospodarskim razmeram. To dejstvo sta že priznali vlada in vojaška uprava z odredbo 31. junija 1915. Z ozirom na končno ureditev preskrbe invalidov, vdov in sirot zahtevamo:

1. Izenačijo naj se določbe o preskrbi invalidov, vdov in sirot. Odpade naj razloček med aktivnimi in ne aktivno služječimi vojaki.

2. V zadostni meri naj se zvišajo preskrbe sploh in invalidne domače pokojnine.

3. Stopnja nesposobnosti zaslužka naj se določi skupno s civilnimi osebam, ki naj posebno presodijo, če je zaposlitev v prvotnem poklicu mogoča.

4. Pravica do preskrbnine naj se prizna že, če je pridobitna zmožnost določena z 10% meščanske pridobitne sposobnosti. Višina preskrbe naj se

enem globoko, njegovo visoko čelo je bilo tako čisto in spoštljivo, da niti dvomiti nisi mogel, da je obdarovan z vsemi zakladi duha in srca.

Mož je moral vsekako že veliko pretrpeti. Če bi tudi njegov obraz tega ne potrdil, bi to potrdili njegovi liki srebro beli lasje, ki so že tako kmalu pokrivali njegovo glavo, medtem ko so njegove globoke in črne oči včasih posebno izrazovito zažarele.

Obleka se je popolnoma ujemala z njegovo zunanostjo. Bogato razkošno priprosta. Taka obleka je le primerna tistemu, ki zelo dobro pozna svet in ki čuti in ki tudi ve, kaj da je primerno. Srajca je fina in zelo bela, suknja iz najboljšega suknja; klobuk se lesketa.

Od časa do časa, posebno kadar se kdo pelje mimo, je izvlekel lepo, zlato tobačnico in je tako lepo nosljal, da si takoj znal, da je navajen občevati v najvišjih krogih družbe.

Oko, ki ostro vidi, ali pa, ki je zlobno; bi, če bi natančno preiskovalo, kmalu odkrilo, da je bila suknja do šiva temeljito očiščena; da so svilnati lasje klobuka bili le z velikim trudom

stopnuje po znižanju meščanske pridobitne sposobnosti.

5- Odpravnine naj se, če se ne pridobi mesto v vojnem domu, priznajo le, če se ž njimi zagotovi trajen obstoj.

6. Mesto doklad ranjencem naj se priznajo invalidne doklade tistim invalidom, ki so postali popolnoma ali deloma za delo nesposobni, ker so bili ranjeni ali ker so izgubili posamezne ude, oziroma če so izgubili za življenje važne organe in vsled bolezni.

7. Sirotam vojakov, ki so padli v vojski, gre preskrba do 18. leta; nezakonskim gredo enake pravice.

8. Staršem in staršev staršem naj se preskrba podeli, če je sin ali vnuk skrbel za nje.

Socialno zavarovanje.

1. Starostno zavarovanje: Strašne zahteve, ki jih je stavila vojska na življenjsko moč vojakov in civilnega prebivalstva se bodo pokazale čez nekaj let po vojski s predčasno invalidnostjo v velikem obsegu. Nujno je za to potrebno, da se zahteva takojšnje starostno in invalidno zavarovanje.

2. Ustanovi naj se splošno zavarovanje brezposelnih; dokler se ne izvede, naj dôbe ob razorožitvi brezposelni državno podpora.

Državnim uslužbencem.

Dohodki nastavljenecv in delavcev niso zadoščali v državnih obratih in uradih že v časih miru. Vojska je še te razmere poostrila.

Nujno je za to potrebno:

1. Plačilne in službene razmere naj se prilagode življenjskim pogojem, ki jih je vojska in njene posledice poostrila. Prejemki naj se zato temeljito zvišajo tako glede na temeljne plače; izboljša naj se tudi napredovanje v službi.

2. Starostna, vdovska in sirotinska preskrba naj se razširi na vse delavce

položeni na gotova, obrabljena mesta in da so bile rokavice na več kakor enem mestu zakrpane. Če bi bil mogel pogledati na tla voza, bi bil zapazil, da je bil levi škorenj na strani počil in da je bila spodnja rjava nogovica s črnim lom počrnjena. Vsi sledovi revščine so pa bili tako umetno prikriti, obleko je nosil tako neprisiljeno, da je moral ves svet misliti, da ta mož ne nosi popolnoma novih oblek le za to, ker mu ne uga-lajo.

Voz je precej hitro drčal že dve uri po cesti; predno se je ustavil kočijaž pred skromno gostilno blizu Antverpna.

Prihitela sta gostilničarka in hlapec in zelo spoštljivo pozdravljala lastnika stare kočije, ko sta pomagala izpregati konja. Gospod je moral biti v tej gostilni navaden gost, ker ga je vsak imenoval tako, kakor mu je bilo ime.

»Kajne, lepo vreme imamo danes, gospod pl. Vlierbeke? A postalo bo še vroče! Polju bi to ne škodovalo? Naj li damo konju ovsu? Ne, kočijaž je pripe-ljal oves seboj! Ali boste kaj naročili, gospod pl. Vlierbeke?«

in uslužbenecv državnih obratov; ravnato tako naj se temeljito višjim življenjskim potrebam prilagodeno zvišajo pokoj-nine.

3. Uvedejo naj se delavski odbori, oziroma personalne komisije v tistih obratih, kjer jih še ni. Uvedejo naj se proporcne volitve za vse te odseke kakor tudi za bolniške blagajne, nezgodne zavadovalnice itd.

4. Izpopolne naj se dobrodelne na-prave. Skrbi naj se za cenena in zdrava stanovanja.

× × ×

Zvišanje davka na žganje. Davek na žganje se je zopet zvišal za 1 K 40 v. pri litru, ki se obdači pri izdelovanju. Istočasno se je odpravil posebni davek na žgane opojne pijače, ki se je plačeval vsakega pol leta od žganjetoča na drobno, maloprodaje žganih opojnih pijač in od trgovine z žganjem od litra naprej. Da se je zadnji davek odpravil, bo marsikateri trgovec z veseljem pozdravil, kajti ta davek je bil zelo natančno vezan na polletne roke in kdor ga je le za en dan zamudil plačati, je moral denarno kazeti trepeti.

Generalni komisariat in komisija za vojno in prehodno gospodarstvo. V trgovskem ministrstvu se je ustanovil generalni komisariat, ki bo imel nalogo uvesti predpriprave za prehodno gospodarstvo od vojne na mir. Istočasno se je ustanovila komisija za vojno in prehodno gospodarstvo sestavljena iz članov vseh centralnih oblasti t. j. ministrstev.

Ženska volilna pravica.

Stari nazor moških, ki je zapiral ženski pot v javnost, je vojska popolnoma strmoglavila. V ameriških in v avstralskih državah in v severno evropskih državah so že ugodili političnim željam in pravicam ženstva; a v okoščtenelih praveških ostalih evropskih državah so se pravicam žensk upirali, kakor se more upirati le trmasti stari vsaki pametni reči. Kaj za to, da gre ženska pravica s socialnega in z etičnega vidika! Vojska je pa pokazala celemu svetu, koliko da ženska pomeni v javnosti. Saj je toliko v teh hudih časih storila in trpela, da se ji mora klanjati največji sebičnež takozvanega »močnega« spola, ki pa seveda ni tako lep, kakor ženski svet. V obratih, o katerih se v mirnih časih nikomur ni niti sanjalo, delajo zdaj ženske in tako zelo izdatno množe našo obrambno moč. Kot strežnice so storile ženske veliko in so zacelile in bodo še celile milijonske rane. Tudi v bodoče bo šla ženska veliko večja vloga, kot dozdaj. Kdor prevzame dolžnosti, mu gredo tudi pravice. V Rusiji je izjavila začasna vlada, da bodo v ustavodajalno zbornico, ki bo določila, kako naj se v Rusiji v bodoče vlada, volile tudi ženske. Na Angleškem se je javno mnenje tudi izpremenilo v korist ženski. Ni dvoma, da bodo tam v kratkem uvedli volilno pravico žensk. Tudi na Dunaju se bodo ženske smele udeleževati občinskih volitev. Celó v Pru-

siji bodo ženske dobile v občinski upravi nekaj pravic.

× × ×

Počasi stopa toraj ženska le na plan celo v naših pokrajinah. Predsodki padajo. Kar tiče slovenske krščanske delavske demokracije, smo že zdavnaj zahtevali, naj dobe ženske vse tiste politične pravice, ki jih imajo po krivici samo moški. Na ženskah samih je pa, da tudi one nastopijo iz svojih kotov in da pritisnejo na slovensko javnost, da bo nastopila za njih pravice.

Koliko ljudi je vsled vojske izgubila Nemčija.

Smrt v vojski strašno kosi. Seveda, natančno ne moremo dognati, koliko ljudi je padlo na bojiščih, a tudi tega ne vemo, koliko so padla rojstva, tudi ne, v koliko so oslabeledi ljudje. Vse to moramo znati, da si moremo predočiti približno sliko o opustošenih vojske. Kodanjska studijska družba, ki proučuje socialne posledice vojske, nam poroča o njenih posledicah. Ozira se pa le na Nemčijo in Francijo. Zanesljivi so v prvi vrsti glede na popolnen statističen temelj podatki iz Nemčije.

V Nemčiji se je na zunaj narod pred vojsko predstavljal zdravega. Skoraj med vsemi evropskimi narodi je število prebivalstva najbolj napredovalo. Po končani vojski s Francozi leta 1870/71 so našteali v Nemčiji 41,058.792 prebivalcev, leta 1910 pa 64,925.993. Rojstva so sicer zelo padla: od 36 na tisoč v letu 1862 na 27,5 na tisoč v letu 1914: posledice blodnih naukov nekaterih svobodomiselnih struj. A vzravvalo se je to, ker so tudi številke smrti padle v isti dobi od 25,1 na 15,1 %. Na 800.000 duš je prebivalstvo vsako leto poskočilo.

V vojsko je nastopila Nemčija s 67,800.000 ljudmi: moških je štela 33,500.000, med njimi je bilo za orožje sposobnih mož 12,200.000, a med temi so bili oženjeni 6,726.403 moški, že te suhe številke nam povejo, kako daleč je segla uničba. Saj jih je med njimi veliko umrlo; rojstva so morala pasti. Žensko in delo mladoletnih, pomanjkanje zdravnikov, med 33.000 jih je služilo začetkom leta 1917 v armadi 24.400, je moralo na zdravje in na umrljivost civilnega prebivalstva neugodno vplivati. Vojne izgube so bile seveda takoj, ko so se pričeli vojskovati; število rojstev je pričelo padati v desetem mesecu vojske. Predno je izbruhnila vojska, je študiralo 657.000 moških dijakov, poleti 1916 le 53.300: 88% jih je stalo na bojiščih; 11 do 12 odstotkov vsega prebivalstva se je nahajalo na bojiščih.

Odsotnosti mož odgovarja tudi nazadovanje rojstev. Že vsled prvega meseca vojske je padlo število rojstev za celo četrtino; to število se je množilo z vsakim nadaljnim mesecem vojske in je doseglo po končanem letu 32,7 %. Smrtni slučajji vsled vojske so se zvišali za 23 odstotkov. V državah, ki so jih upoštevali, je umrlo l. 1915 1,237.182

ljudi, a leta 1913 le 727.754; na v vojski padle jih odpade 440.000 do 450.000. Strašne so sledeče reči: Skupno izgubo ljudi so cenili do konca 1916 na 2.900.000. Žensk ni več samo 0'8 do 0'9 milijonov več kakor mož, marveč jih je več kakor mož že okroglo 2.100.000. Po vojski bo prišlo na 1000 mož 1100 žensk, a ker se morajo upoštevati tudi invalidi, se milijoni žensk ne bodo po vojski mogli poročiti. Kam plove človeštvo, če se bo vojska še nadaljevala!

Zaprtje odpravimo splošno z odvajalnimi sredstvi. Treba pa je rabiti tako odvajalno sredstvo, ki ne draži črevesa in na katero se ne navadimo. So odvajalna sredstva, ki jih moramo vzeti vedno v večji množini, da učinkujejo. Končno jih moramo rabiti vsak dan in jih sploh ne moremo več pogrešati. So pa tudi odvajalna sredstva, ki želodec in črevo krepčajo, tako da se ta usposobita zopet za redno prebavo in lahko odvajanje brez odvajalnih sredstev. Tako priporočanja vredno odvajalno sredstvo so Fellerjeve tek vzbujajoče rabarbarske kroglice z znakom »Elsa-Pillen«. Vsled njihovega lažjega učinkovanja jih tudi ženske in otroci radi vzemo. So tudi popolnoma neškodljivo sredstvo za odstranitev in zabranitev nezaželjenega nabiranja maščobe. Predvojnne cene: 6 škatlic pošlje kamorkoli franko za 4 K 40 vin. lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 264 (Hrvatska). Tudi Fellerjev bolečine lašajoči rastlinski esenčni fluid z znakom »Elsa-fluid«, 12 steklenic za 6 kron franko, se lahko obenem naroči. To sijajno preizkušeno sredstvo je že mnogo tisoč ljudi rešilo celo zastaranih bolečin, ki so nastale vsled prepriha, prehlajenja, vlažnosti itd. (vs)

Okno v svet.

Dramatični večer v deželnem gledališču bo v soboto, dne 12. maja ob 8. uri zvečer. Domači umetniki, na čelu jim g. Skrbinšek in gospa Zvonarjeva, igrajo tri enodejanke »Fric«, »Neizprosni stražnik« in »Medved«.

»Kino Central« v deželnem gledališču igra v nedeljo prekrasno dramo »Berarčica iz St. Marcina« z ljubko Loto Neumann v glavni vlogi. Poleg tega prekrasna filma: »Naš cesar in cesarica v Bolcanu« in »Vojska v alpah«.

Ureditev porabe petroleja v času do konca avgusta 1917. Petrolej na drobno prodajati smejo za časa veljavnosti tega ukaza samo tisti trgovci, ki jih določi politično okrajno oblastvo. To oblastvo sme tudi določiti vsakemu trgovcu okoliš, katerega naj preskrbi s petrolejem. Trgovci smejo oddati petrolej le proti prejemi nakaznici, glaseči se na ime, in sicer v množinah in v času, ki je naveden v nakaznici. Petrolej se sme na drobno oddajati le: 1. industrijskim in obrtnim podjetjem, ki delajo za potrebe vojske; 2. industrijskim in obrtnim podjetjem, ki iz obratno-tehničnih vzrokov ne morejo dela prekiniti in ki so vsled tega navezana na ponočno delo; 3. industrijskim in obrtnim podjetjem, ki rabijo petrolej za tehnične namene (snaženje strojnih delov, mazanje sestavnih delov topov, pri izdelovanju stekla itd.); 4. rudarskim in topilniškim podjetjem; 5. javnim uradom in zavodom; 6. poljedelskim obratom; 7. rokodelcem in delavcem, ki delajo na domu in ki potrebujejo petrolejsko razsvetlavo v svojih obrtovališčih, da si zaslužijo svoj živež; 8. bolnišnicam, hiralnicam, taborom za ujetnike in internirane, ba-

rakam za delavce; 9. za iz varstveno-in prometno-policijskih ozirav neobhodno potrebno razsvetlavo javnih cest, prostorov (stopnišč, vež itd.) in vozov; 10. za razsvetlavo zasebnih stanovanj le v izrecni sili (stanovanja v kletih in na dvoriščih, ki nimajo zadostne ali sploh nobene dnevne luči, v primerih bolezni itd.) — Množino petroleja, ki jo more upravičenec dobiti s prejemno izkaznico, določi od primera do primera politično okrajno oblastvo ali pa z njegovim pooblastilom občinsko oblastvo. Prodajalcem na drobno se določi natančno označen okoliš, ki ga morajo s petrolejem preskrbeti. Petrolej se sme kupiti le pri trgovcu tistega kraja, kjer je poslopje, ki se naj razsvetljuje, in le takim upravičencem sme trgovec oddati petrolej. Trgovec mora vse kupcem petroleja odvzete prejemne izkaznice z zabeleženimi knjigami vred shraniti in na zahtevo predložiti oblastvu ali njega kontrolnim organom.

Nova sleparstva z živili v Berlinu. Nemški državni urad proti vojnemu oderuštvo je zasledil obsežno trgovino z živili v Berlinu. Na desetih različnih mestih so bila zaplenjena zadrževana živila v vrednosti 360.000 K. Med drugim je bilo zaplenjenih 110 meterskih stotov suhih mesenih klobas, 100 meterskih stotov žolice, 114 meterskih stotov mila 114 steklenic ruma itd. Navedene zaloge so imele biti v bližnjih dneh prodane z velikanskim oderuškim dobičkom. Zdaj se je pa vsa ta zaloga razdelila med delavce-težake po tvornicah, v katerih se izdeluje orožje in strelivo.

Ladje iz betona. Na Norveškem so začeli izdelovati ladje iz betona. Najprej so začeli vlivati trgovske ladje z vsebino 255 ton, zdaj pa je inženir Fongner v Mostu pri Kristijaniji zgradil motorno ladjo, ki obsega 3000 ton. Vse je narejeno iz cementa; izvzeto je le krmilo, ki je seveda iz železa.

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Mihael Moškerc. — Tisk Kat. Tiskarne.

STRAH

in stud pred mrčesi, stenicami, bolhami, ušmi, muhami, ščurki, grili, molji in drugo golaznijo je gotovo upravičen, kajti muhe razširjajo s svojim obleženjem smeti in potem jedil, bolezn, molji, grili, ščurki, peresne uši povzročajo škodo v hiši, stenice, bolhe, uši pa nadlegujejo ljudi in živali. Vso to golazen v hiši, kuhinji, hlevu in vrtu pokonča takoj Fellerjev mrčesni prašek »Elza«, ki prekaša vsa druga mrčesna sredstva. Predvojnne cene: 5 velikanskih škatelj 5 K. — Eno škatlo kot priklado 1 K razpošilja edino pristno lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elza trg 264 (Hrvaško).

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg šte. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno sukno za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta. Priznano nizke cene!

VABILO na redni občni zbor

„Prvega ljublj. delavskega konzumnega društva“

vpisane zadruga z omejeno zavezo
ki se bo vršil

v nedeljo dne 20. majnika 1917,
ob 4. uri popoldne v društvenih
prostorih na Kongresnem trgu št. 2.

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računov.
3. Volitev odbora.
4. Sprememba pravil.
5. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

odbor.

Najboljša in najcenejša zabava
v Ljubljani je v

Kino Central

v deželnem gledališču.

Obiskujte vedno »Kino Central«, kjer se za mal denar dobi bogato razvedrilo!

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Šolskem drevoredu

kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti šte. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor: srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh velikostih za otroke. — Predpasniki najnovejših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do najfinejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha. Vedno sveže blago!